

UNDERVISNINGS- OCH KULTURMINISTERIET

Riksomfattande program för ungdomsarbete och ungdomspolitik (RUNGPO) 2024–2027 - *De ungas välbefinnande främjas genom sektorsövergripande åtgärder*

Innehåll

INLEDNING.....	2
DE UNGAS UPPVÄXT- OCH LEVNADSVILLKOR I DAG OCH ÅTGÄRDER FÖR ATT SVARA PÅ UTMANINGARNA FÖR VÄLBEFINNANDET	3
EN SAMORDNAD OCH SEKTORSÖVERGRIPANDE UNGDOMSPOLITIK SOM MÅL.....	5
REGERINGENS UNGDOMSPOLITISKA MÅL OCH ÅTGÄRDER	6
Korg I: Varje ung har en väg som leder framåt.....	7
Mål 1: Den unga mår bra i skolan och läroanstalten.....	7
Mål 2: Alla unga har tillgång till en lättillgänglig hobby som intresserar dem	9
Mål 3: Antalet unga som står utanför arbetslivet och utbildning minskar	9
Korg II: Mångsidig kunskap och verktyg för att stödja ungas psykiska hälsa	10
Mål 4: Unga har tillgång till mentalvårdstjänster av hög kvalitet i rätt tid	11
Mål 5: Meningsfull fritidsverksamhet stärker de ungas psykiska hälsa	11
Korg III: Ungas välbefinnande stöds genom ökad delaktighet, gemenskap och trygghet	12
Mål 6: De ungas möjligheter att delta i och påverka samhällsdebatten och beslutsfattandet förbättras	13
Mål 7: De ungas trygghetskänsla och säkerhet stärks	13
Mål 8: De ungas gemenskap, likabehandling och resiliens ökar	14
RIKTLINJER FÖR STÖDET TILL UNGDOMSARBETE OCH UNGDOMSVERKSAMHET	15
Kommunalt ungdomsarbete	16
PRIORITERINGAR FÖR GODKÄNNANDE AV RÄTTEN TILL STATS BIDRAG FÖR RIKSOMFATTANDE KOMPETENSCENTRUM PÅ UNGDOMSOMRÅDET	17
Bakgrund.....	17
Prioriteringar 2024–2027	18

Främjande av ungas välbefinnande genom ungdomsarbete	18
Stöd för ledningen av arbetet för ungas välbefinnande.....	18
FINLANDS NATIONELLA MÅL FÖR DEN EUROPEISKA OCH INTERNATIONELLA VERKSAMHETEN PÅ UNGDOMSOMRÅDET	19
Ungas psykiska hälsa	19
Ungdomsarbetets kvalitet	20
Delaktighet och stärkande av demokratin	21
Unga och klimatförändringen.....	21
BEREDNINGEN AV PROGRAMMET	22

INLEDNING

År 2022 fanns det närmare 1,8 miljoner unga under 29 år i Finland. Kärnmålgruppen för ungdomspolitiken i detta program är unga i åldern 12–25 år, vilka uppgår till närmare 870 000 personer. Under denna åldersperiod sker de största förändringarna i en ung persons liv. Den unga når myndighetsåldern och får därmed betydligt större rättigheter och skyldigheter. Det är en period då den ungas kropp och känsloliv genomgår stora förändringar. I början av perioden distanserar sig den unga vanligtvis från sina föräldrar och vännerna blir allt viktigare. I mitten av åldersperioden flyttar de flesta unga bort från sitt barndomshem. Under denna period studerar de flesta unga efter läropliktstiden och övergår till arbetslivet. Varje individs väg från barndomen till ungdomen och vuxenlivet är naturligtvis olik och således är också utmaningarna i de ungas välbefinnande och uppväxt individuella och infaller under olika tidsperioder.

Det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik är ett sektorsövergripande program som godkänns av statsrådet för en fyraårsperiod i sänder. Syftet med programmet är att främja de ungas uppväxt- och levnadsvillkor. I programmet definierar regeringen målen för ungdomspolitiken och åtgärderna för att nå dem. Regeringen drar även upp riktlinjer för ungdomsarbetet, inklusive prioriteringarna för de riksomfattande kompetenscentrumen på ungdomsområdet, och ställer upp Finlands nationella mål för den europeiska och internationella verksamheten på ungdomsområdet. Programmet godkänns som statsrådets principbeslut. Den rättsliga grunden för programmet finns i ungdomslagen (1285/2016). Bestämmelserna om programmet i 5 § i den lagen kompletteras av statsrådets förordning om ungdomsarbete och ungdomspolitik (211/2017). Programmet utarbetas nu för tredje gången.

Ungdomslagen och den förordning av statsrådet som utfärdats med stöd av lagen utgör utgångspunkten för programmets struktur. Innehållet i programmet bestäms av regeringsprogrammets föresatser om unga. Åren 2024–2027 genomför det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik skrivningen i regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering: *”Regeringen utarbetar ett omfattande åtgärdsprogram för att förebygga utslagning bland unga och för att avhjälpa bristerna i välbefinnandet och i den psykiska hälsan. Det multidisciplinära arbetet för att främja ungas välbefinnande stärks.”* Programmet genomförs genom omfattande åtgärder över förvaltningsgränserna med fokus på de ovannämnda målen i regeringsprogrammet. Med hjälp av programmet intensifierar regeringen den förvaltningsövergripande ledningen av arbetet för ungas välbefinnande.

Med **ungdomspolitik** avses åtgärder för att förbättra de ungas uppväxt- och levnadsvillkor som genomförs inom samhällsverksamheternas olika delområden. När beslut bereds och fattas granskas ärendena med tanke på den unga befolkningsgruppens välbefinnande.

Med **ungdomsarbete** avses åtgärder för att stödja de ungas utveckling, självständighetsprocess och delaktighet i samhället. Ungdomsarbetet är fostrande verksamhet där det viktiga är att bemöta de unga individuellt eller i grupp.

Det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik har en stark koppling till den nationella barnstrategin. Grunden för den nationella barnstrategin är Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, som är förpliktande för Finland. Enligt konventionen är varje person under 18 år ett barn. Utifrån ett kommittébetänkande om barnstrategin utarbetas för varje regeringsperiod en förvaltningsövergripande färdplan för genomförandet av riktlinjerna i barnstrategin. Genomförandeplanen för den innevarande regeringsperioden är den andra i ordningen. Åtgärderna i planen är nära kopplade till alla tre korgar i det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik 2024–2027. Åtgärderna samordnas i samband med genomförandet av det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik och av barnstrategin.

DE UNGAS UPPVÄXT- OCH LEVNADSVILLKOR I DAG OCH ÅTGÄRDER FÖR ATT SVARA PÅ UTMANINGARNA FÖR VÄLBEFINNANDET

Största delen av de unga i Finland mår bra. Antalet unga som varken arbetar eller studerar har minskat betydligt och allt fler unga hittar en arbetsplats. Självorden bland unga har minskat under de senaste åren, även om de fortfarande är en av de vanligaste dödsorsakerna bland unga i vissa åldersgrupper. De ungas framtidstro och förtroende för institutionerna har inte minskat ens till följd av de senaste årens kriser utan är fortfarande på en god nivå. De ungas förtroende för samhället är en av Finlands viktigaste resurser och möjligheter.

De unga utgör inte en enhetlig grupp och de ungas välbefinnande har polariserats. Den socioekonomiska bakgrunden och situationen i hemmet har stor betydelse för vilka möjligheter de unga har att utbilda sig, arbeta, upprätthålla sin hälsa och ha hobbyer. Förutsättningarna för de ungas uppväxt och utveckling kan således variera mycket. I arbetet med att främja de ungas välbefinnande är det viktigt att också beakta stödet till de ungas familjer. Social ojämlikhet och problem som hopas och överförs från generation till generation ökar skillnaderna mellan barns och ungas livsrealiteter och utgångspunkter. Man måste vara medveten om ungdomsperiodens betydelse för välbefinnandet och hälsan under människans hela liv så att barns och ungas uppväxt kan stödjas.

Ungefär var femte ung i högstadie-, yrkes- eller gymnasieutbildning upplever måttlig eller svår ångest. Var tredje högskolestuderande uppvisar symptom på ångest och depression. Redan före covid-19-pandemin kunde en ökning av ångest, depression och skoltrötthet skönjas, särskilt bland flickor och unga kvinnor. Antalet unga som behöver och får olika slags stöd inom den grundläggande utbildningen har ökat och endast var tredje rör sig tillräckligt med tanke på hälsan.

Hos cirka 40 procent av eleverna ligger den fysiska funktionsförmågan på en nivå som gör det svårare att orka i vardagen. För lite fysisk aktivitet är ett hot mot studiekapaciteten, orken i arbetet, försvarsförmågan och det allmänna välbefinnandet. De ungas vardagsmotion på eget initiativ minskar bland annat på grund av ökad bilism och planläggningslösningar som inte alltid stöder vardagsmotion. Kostvanor som strider mot näringsrekommendationerna, otillräcklig motion och ökad övervikt inverkar negativt på ungas hälsa och ork. Rask motion, god fysisk kondition, tillräcklig sömn, sunda matvanor och goda motoriska färdigheter har koppling även till lärandet. Enligt undersökningen om ungas fritid är motion och idrott fortfarande det populäraste fritidsintresset bland unga. De ungas användning av digitala apparater fortsätter att öka och utgör en viktig del av många ungas vardag bland annat med tanke på användning av tjänster, studier,

spelande, hobbyer och gemenskapen. Fördelarna med digitaliseringen är obestridliga. Ständig användning av digitala apparater utgör också ett hot mot de ungas koncentrationsförmåga, psykiska hälsa och fysiska aktivitet och kan också utsätta den unga för utnyttjande på nätet och leda till spridning av desinformation och propaganda och vidare till radikaliserings.

Covid-19-pandemin påverkade de ungas liv på många olika sätt åren 2020–2022. Pandemin medförde långa köer till exempel till mentalvårdstjänster. Enligt skolhälsoenkäten försämrades också de ungas upplevelse av delaktighet under pandemin i hela åldersgruppen. Enligt hälso- och välfärdsundersökningen av högskolestuderande (KOTT 2021) uppgav var fjärde kvinnlig studerande och var tredje manlig studerande att de inte kände sig tillhöra någon grupp i anslutning till studierna. Under de senaste åren har man i flera undersökningar lyft fram en oro för att de ungas samhällsliga deltagande differentieras och anhopas. Fenomenet kan på lång sikt undergräva förtroendet för samhället.

I slutet av 2021 fanns det 113 115 personer i åldern 12–29 år med utländsk bakgrund i Finland, och deras andel av de unga i den åldersgruppen är 11 procent. Befolkningen med utländsk bakgrund i Finland har en yngre åldersstruktur än befolkningen med finländsk bakgrund, och den relativa andelen barn och unga med utländsk bakgrund kommer att öka under de kommande åren, särskilt i de stora städerna. I sin översikt över ungas välbefinnande 2023 konstaterar statens ungdomsråd att enligt flera indikatorer mår till exempel unga med utländsk bakgrund, personer med funktionsnedsättningar och unga som hör till sexuella minoriteter och könsminoriteter sämre än genomsnittet.

De ungas ekonomiska utmaningar, anteckningar om betalningsstörningar och överskuldssättning påverkar på många olika sätt deras funktionsförmåga och försvårar övergången till ett självständigt liv. Överskuldssättning är en riskfaktor för marginalisering och en av orsakerna till ojämlikhet i det finländska samhället.

Även om brottsligt beteende bland unga som helhet sett har minskat under de senaste årtiondena visar polisens statistik att brottsligheten bland unga har blivit allvarligare under den senaste tiden. Allvarliga brott som begås av minderåriga har blivit grövre och de har ökat. Till exempel har de ungas våld mot andra unga, egendomsbrott och fenomen som att de unga skryter om brottsliga gärningar och delar dem i sociala medier ökat. I synnerhet har allvarliga våldshandlingar bland personer under 15 år ökat. Under de senaste åren har digitalt våld blivit en allt vanligare form av våld, där bildmaterial som visar våldshandlingar och förödmjukar offren spelas in och delas i sociala medier. Brottsligheten är också förknippad med nya fenomen, såsom gängbildning. Enligt polisens uppskattning finns det cirka 250 personer som hör eller har koppling till olika gatugäng. Majoriteten av dessa personer är män och i de flesta fall har de invandrarbakgrund. I Finland har gatugängsbrottsligheten i typiska fall haft samband med utsatthet, arbetslöshet och ungas skolsvårigheter.

En ökad spridning av olika former av hatretorik och avsiktligt vilseledande eller felaktig information försvagar de ungas känsla av trygghet och deras vilja att delta i samhället. Unga, i synnerhet unga med minoritetsbakgrund, utsätts för hatretorik och trakasserier i sin vardagsmiljö. Sådana erfarenheter har allvarliga konsekvenser för den psykiska hälsan, trygghetskänslan och förtroendet för myndigheterna. I Finland förekommer också människohandel som riktar sig mot unga, men den förblir ofta dold. Det har kommit till kännedom fall där en ung person har tvingats eller utsatts för påtryckningar för att begå egendoms-, narkotika- eller våldsbrott eller andra typer av brott.

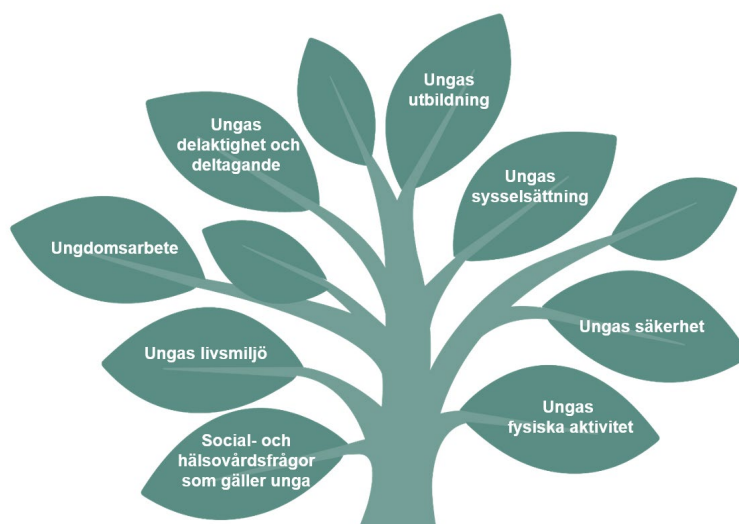
Alla ovannämnda hinder för de ungas välbefinnande kan avhjälpas genom statens, välfärdsområdenas och kommunernas åtgärder så att också stödet till familjerna beaktas under barndoms- och ungdomstiden. De ungas uppväxt- och levnadsvillkor kan förbättras genom en konsekvent, forskningsbaserad och samordnad ungdomspolitik. Vid beredningen av programmet har så aktuell information som möjligt om de ungas levnadsvillkor utnyttjats, bland annat information från ungdomsbarometrar, indikatorer för ungdomars

levnadsvillkor, skolhälsoenkäter, undersökningen om barns och ungas fritid samt översikten över ungas välbefinnande.

EN SAMORDNAD OCH SEKTORSÖVERGRIPANDE UNGDOMSPOLITIK SOM MÅL

Det bristande välbefinnandet bland unga kan inte avhjälpas inom ett enskilt förvaltningsområde eller genom en enskild åtgärd. I en övergripande ungdomspolitik ligger fokus på de unga och deras välbefinnande och på deras närmaste omgivning, inte på olika klientrelationer eller system. Med tanke på de ungas välbefinnande är det viktigt att de unga har tillgång till bland annat högklassig utbildning och hobbyer samt sysselsättningstjänster och tjänster inom hälso- och sjukvård.

UNGDOMSPOLITIKEN

En förutsättning för en lyckad ungdomspolitik är att de ungdomspolitiska riktlinjerna och valen grundar sig på evidensbaserad kunskap. I Finland har man redan länge bedrivit forskning om unga och deras uppväxtmiljöer. Information har tagits fram både genom långtidsuppföljningar, till exempel ungdomsbarometrar, skolhälsoenkäter samt hälso- och välfärdsundersökningar av högskolestuderande, och genom aktualitetsundersökningar, såsom information som samlats in under covid-19-pandemin om pandemins konsekvenser för de ungas uppväxt- och levnadsvillkor. Vid ledningen av en framgångsrik ungdomspolitik används resultaten från forskning om unga som grund för de ungdomspolitiska riktlinjerna och beslutsfattandet. En framgångsrik ungdomspolitik främjas i dialog med forskare. Även de unga behöver kunskaper och färdigheter för att förstå forskningsbaserad kunskap och kunna särskilja dess innebörd från annan information. Exempelvis bygger vetenskapligt kunnande inte bara upp samhällets vetenskapliga kapital utan också de ungas bildning och världsbild.

Regeringen främjar en övergripande och konsekvent ungdomspolitik som stöder de ungas välbefinnande. Genom politiken bidrar man till exempel till att de unga aktivt deltar i samhället, hittar meningsfullt arbete, utbildning och hobbyer samt får tillgång till de social- och hälsovårdstjänster som de behöver. En

framgångsrik ungdomspolitik förutsätter att politiken samordnas och leds på ett tydligt sätt och att den är sektorsövergripande.

I regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering anges att *”Regeringen anvisar helhetsansvaret för ledningen av arbetet för ungas välbefinnande till undervisnings- och kulturministeriet. Ärendena behandlas i samarbete mellan flera ministerier.”* I den övergripande och vidsträckta ungdomspolitik har man fastställt gemensamma mål, varje aktörs roll i genomförandet av de åtgärder genom vilka målen uppnås och indikatorer för att mäta hur ungdomspolitik lyckas. Ungdomspolitik leds av den minister i regeringen som ansvarar för ungdomsfrågor. I ledarskapet ingår att regelbundet behandla ungdomspolitiska frågor i ministerarbetsgruppen för barn, unga och familjer samt att ministern ordnar bilaterala eller vid behov multilaterala samordnande möten med de ministrar till vars ansvarsområden de viktigaste ungdomspolitiska frågorna hör.

För genomförandet av programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik tillsätts en styrgrupp och arbetsgrupper enligt mål. Kanslicheferna vid de ministerier som är centrala med tanke på arbetet för ungas välbefinnande bildar en styrgrupp för styrningen och samordningen av genomförandet av programmet. Den minister som ansvarar för ungdomsfrågor är ordförande för styrgruppen. Kring de centrala målhelheterna i programmet skapas grupper bestående av sakkunniga vid ministerierna. Grupperna har till uppgift att sörja för en samordnad uppföljning av de åtgärder som överenskommit i programmet och att informera styrgruppen, som utgörs av kanslichefer, om läget när det gäller genomförandet av åtgärderna och om eventuella behov av att påskynda åtgärderna.

Regeringens ungdomspolitiska arbete stöds av påverkansgrupper för unga som bottnar i erfarenhetsexpertis. Med hjälp av grupperna, som bildas i anslutning till ministerierna, stöds de ungas röst i genomförandet av ungdomspolitik. Undervisnings- och kulturministeriet genomför ett pilotförsök som gäller påverkansgruppernas verksamhet. En central aktör när det gäller det kunskapsunderlag och det indikatorarbete som behövs för ledningen av ungdomspolitik är statens ungdomsråd, som samarbetar med andra relevanta aktörer (bland annat Institutet för hälsa och välfärd, Utbildningsstyrelsen och Statistikcentralen).

I det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik identifieras också andra strategier, program och processer som hänför sig till utvecklingen av de ungas uppväxt- och levnadsvillkor. Målen och åtgärderna samordnas och genomförandet av dem följs upp med hjälp av det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik.

I programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik dras riktlinjerna för de olika prioriteringarna i statens ungdomspolitik upp och således är det den offentliga förvaltningen som har huvudansvaret för att genomföra åtgärderna för att främja de ungas uppväxt- och levnadsvillkor i enlighet med programmet. Skolorna, läroanstalterna och högskolorna har en viktig roll. Även olika organisationer samt församlingar och andra religiösa samfund är viktiga aktörer i arbetet för de ungas välbefinnande. Idrotts-, kultur- och ungdomsverksamheterna är viktiga verksamhetsfält för att skapa ett enhetligt civilt samhälle och socialt kapital och med hjälp av dem är det möjligt att förebygga marginalisering, missbruk och psykiska problem.

REGERINGENS UNGDOMSPOLITISKA MÅL OCH ÅTGÄRDER

Regeringens ungdomspolitiska mål och åtgärdshelheter för att främja de ungas välbefinnande är indelade i tre korgar som regeringen genomför åren 2024–2027. I början av genomförandet av programmet fastställs en noggrannare tidsplan för åtgärderna och indikatorer för att mäta hur verksamheten lyckas.

Korg I: Varje ung har en väg som leder framåt

I enlighet med regeringsprogrammet har alla unga förutsättningar att bygga sig ett gott liv och följa sina drömmar. Stödet för lärande görs tydligare. Kommunerna och välfärdsområdena förutsätts ha ett nära samarbete för att säkerställa att elevhälsan fungerar. Arbetsmarknadsstödet i dess nuvarande form ska ses över. En omfattande inledande kartläggning ska tryggas för personer som blivit arbetslösa, varefter de ska tillhandahållas individuella och sysselsättningsfrämjande tjänster förenade med skyldigheter. I synnerhet unga personer under 30 år ska snabbt hänvisas till sysselsättningstjänster. Samtidigt ser man till att tjänsterna är tillräckliga och bemötandet personligt. I enlighet med regeringsprogrammet har alla unga möjlighet till minst en hobby som intresserar dem. Man beaktar särskilt unga som saknar en hobby och de som hoppat av sin hobby.

När de unga hördes i samband med beredningen av det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik lyfte de fram förebyggande av utslagning som en av de viktigaste samhälleliga utmaningarna att lösa. Enligt de unga är hobbyer en av de viktigaste saker som skapar välbefinnande för dem.

Enligt skolhälsoenkäten 2023 hade andelen elever i årskurs 8 och 9 i grundskolan och andelen studerande i gymnasier och yrkesläroanstalter som var nöjda med sitt liv minskat något jämfört med föregående enkät 2021. Andelen elever och studerande som tyckte om att gå i skola och studera hade minskat bland alla, med undantag för yrkesstuderande. Av första och andra årets studerande vid yrkesläroanstalter tyckte 83 procent av pojkarna och 73 procent av flickorna om att studera. Enligt resultaten från utvärderingar som gjorts av Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) är det särskilt viktigt att den unga upplever sig vara en del av sin skol- eller läroanstaltsgemenskap och blir accepterad som den han eller hon är. Upplevelsen av att inte höra till gemenskapen kan vara en orsak till exempelvis skolfrånvaro.

År 2022 fanns det enligt Statistikcentralen 45 000 unga i åldern 15–24 år som varken arbetade, deltog i utbildning eller utförde sin värnplikt, vilket var 7 procent av 15–24-åringarna. Största delen av dem, 32 000 personer, var i åldern 20–24 år. Antalet unga som varken arbetar eller studerar och deras andel av alla i samma ålder var på samma nivå som 2021.

Hobbyverksamhet har många positiva effekter på barns och ungas välbefinnande, uppväxt och utveckling. I anslutning till hobbyer och frivilligverksamhet lär sig den unga nya färdigheter, får vänner och får höra till en gemenskap och lyckas och misslyckas i en trygg miljö. En nyckelfaktor här är vikten av en kunnig ledare och ledarens påverkan på barnens välbefinnande. I Finland har frivilligorganisationerna en central roll när det gäller att ordna hobby- och frivilligverksamhet. Enligt undersökningen om barns och ungas fritid har nio av tio unga en hobby. Motion och idrott är fortfarande den populäraste hobbyn, men 20–36 procent av pojkarna och 30–46 procent av flickorna rörde sig mycket lite på fritiden, det vill säga mindre än en timme per vecka.

De viktigaste deltagande ministerierna:

Arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet

Mål 1: Den unga mår bra i skolan och läroanstalten

Åtgärdshelheter:

- 1.1. I fråga om den grundläggande utbildningen, gymnasieutbildningen och yrkesutbildningen säkerställs en fungerande och enhetlig elevhälsa genom samarbete mellan kommunerna, välfärdsområdena och utbildningsanordnarna. Högskolestuderandenas hälsa, välbefinnande och studieförmåga främjas genom samarbete mellan Studenternas hälsovårdsstiftelse (SHVS) och högskolorna. Förebyggande åtgärder, stöd med låg tröskel, närvaro och ökad gemenskap stärker välbefinnandet hos unga i olika åldrar och minskar behovet av mentalvårdstjänster. Ungdomsarbetets roll i skolor och läroanstalter stärks och förtydligas för att säkerställa att arbetsformen bättre identifieras som ett viktigt verktyg när det gäller att stärka gemenskapen och öka antalet trygga vuxna i den ungas vardag.
- 1.2. Undervisnings- och kulturministeriets och social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområden har ett gemensamt ansvar för utvecklingen av den generellt inriktade elevhälsan som en del av det förebyggande multiprofessionella arbetet. Aktörer inom förvaltningsområdena är utbildningsanordnarna, välfärdsområdenas elevhälsotjänster och Studenternas hälsovårdsstiftelses tjänster. För att främja den generellt inriktade elevhälsan ska anordnare av grundläggande utbildning, gymnasieutbildning och yrkesutbildning beskriva de tillgängliga tillvägagångssätten inom den generellt inriktade elevhälsan och vilka åtgärder som vidtas för att följa upp och främja den studerandes och hela läroanstaltens hälsa, trygghet och välbefinnande bland annat i fråga om uppföljning av deltagande i utbildning, förebyggande av frånvaro och åtgärder kring dessa samt åtgärder för att förebygga studieavbrott. Verksamhetsprinciperna för studerandehälsovården för högskolestuderande är studerandeorientering, tidigt ingripande och sektorsövergripande samarbete.
- 1.3. Glädjen i lärandet, själva lärandet och skoltrivseln främjas genom ett ökat samarbete mellan utbildningsanordnarna och konst- och kulturaktörerna, kommunerna och välfärdsområdena. Man utnyttjar mångsidiga och interaktiva lärmiljöer, ungdoms- och idrottstjänster, hobbyverksamhet och olika metoder inom kultur- och konstfostran. Man främjar utarbetandet av kulturläroplaner i kommuner där sådana ännu inte finns.
- 1.4. För att säkerställa de ungas välbefinnande i studierna är det också mycket viktigt med välfungerande och lättillgängliga tjänster för de studerande inom den individuellt inriktade elevhälsan och studerandehälsovården. Välfärdsområdena ordnar tjänsterna i första hand i skolor och läroanstalter. Studenternas hälsovårdsstiftelse (SHVS) producerar tjänsterna på riksnivå på de orter där det finns högskolor. Informationsgången mellan olika aktörer säkerställs bland annat genom behövliga ändringar av lagstiftningen. I handledningen av de studerande utnyttjas välfärdsområdenas processer för rådgivning om levnadsvanor. Rådgivningen om levnadsvanor omfattar kost, sömn, motion, alkohol- och drogfrihet, kulturellt välbefinnande och mental hälsa.
- 1.5. Det informeras bättre om resultaten i insamlings- och responssystemet för att mäta den fysiska funktionsförmågan (Move!) så att resultaten av mätningarna ger upphov till och stöder förändringar i de ungas motions- och levnadsvanor. Motionsrådgivningen och stödet till fysisk aktivitet för unga främjas, till exempel genom verksamheten med motionscoacher och programmet Skolan i rörelse samt arbetskapacitetsintyget för yrkesutövare.

Mål 2: Alla unga har tillgång till en lättillgänglig hobby som intresserar dem

Åtgärdsdelheter:

- 2.1. Tillgången till hobbyverksamhet med låg tröskel ökas och särskild uppmärksamhet fästs vid tillgången till hobbyer för unga med särskilda behov. Metoderna inom den uppsökande hobbyverksamheten används i högre grad också utanför Finlandsmodellen för hobbyverksamhet. Syftet med metoden är att hitta unga som löper risk för utslagning och vägleda dem till hobbyer.
- 2.2. Kunskapen om tillgänglighet till hobbyer stärks, särskilt med tanke på unga med sensoriska funktionsnedsättningar och andra specialbehov, bland annat för att utveckla Finlandsmodellen för hobbyverksamhet. Aktörer som ordnar hobbyverksamhet uppmuntras att utnyttja beprövade sätt att kommunicera med familjerna.
- 2.3. Möjligheterna att delta i hobbyverksamhet med låg tröskel stärks med målet att de unga har en långsiktig hobby som de fördjupar sig i. Arrangörerna uppmuntras att skapa vägar till olika hobbyer så att varje ung kan hitta den hobby som lämpar sig bäst.

Mål 3: Antalet unga som står utanför arbetslivet och utbildning minskar

Åtgärdsdelheter:

- 3.1. Genom riksomfattande styrning stärks sysselsättnings-, ungdoms-, utbildnings-, social- och hälsovårdstjänsterna för unga, även mentalvårdstjänsterna och missbrukar- och beroendetjänsterna för minderåriga, så att de är rättidiga, sektorsövergripande och samordnade. Genom ledning och utbildning säkerställs att den ungas familj och andra gemenskaper som är viktiga för den unga beaktas i tjänsterna. Mottagningskapaciteten inom arbetslivet stärks i enlighet med regeringsprogrammet.
- 3.2. I fråga om sektorsövergripande tjänster med låg tröskel för unga, såsom Navigatorerna och andra motsvarande tjänster, stärks deras ställning och genomförande på regional och lokal nivå. Navigatorernas sektorsövergripande verksamhet för att nå NEET-unga och vägleda dem till arbete och utbildning främjas genom att välfärdsområdenas roll och deltagande i Navigatorerna stärks. I navigatorverksamheten inkluderas motionsrådgivning och vägledning till hobbyer inom ungdoms-, kultur- och idrottssektorn. Kontakten till välfärdsområdenas tjänster, såsom missbrukar- och mentalvårdstjänster, säkerställs genom navigatorverksamheten.
- 3.3. Man fortsätter genomföra och utveckla verkstadsverksamheten för unga och det uppsökande ungdomsarbetet som sektorsövergripande och förebyggande service. Övergripande träningsmetoder inom verkstadsverksamheten för unga utvecklas och genom behövliga lagändringar ges unga möjlighet att fullgöra sin läroplikt och genomföra

kompetenshelheter som är mindre än examina i verkstadsverksamheten. Det görs satsningar på tillgången till tjänster på båda nationalspråken och samiska.

- 3.4. I enlighet med regeringsprogrammet revideras hälso- och sjukvårdslagen, socialvårdslagen och barnskyddslagstiftningen. I detta arbete utnyttjas det förvaltningsövergripande samarbetet enligt det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik, särskilt i fråga om tjänsterna för unga. Tjänsterna för unga tillhandahålls som en samordnad helhet där kommunerna, välfärdsområdena och Folkpensionsanstalten har ett fungerande samarbete. Ett viktigt gemensamt utvecklingsområde är stödet för vuxenblivande för unga. Bostadslösheten bland unga minskas som en del av ett program för att eliminera långtidsbostadslöshet som sträcker sig fram till 2027. Programmet utgår från regeringsprogrammet. De åtgärder i programmet som gäller unga beaktas vid genomförandet av programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik.
- 3.5. Genom reformen av barnskyddslagstiftningen ser man till att barnets bästa, välbefinnande och trygghet tillgodoses till exempel genom att villkoren för begränsningsåtgärder förtydligas. Barnskyddsmyndigheterna och enheterna för vård utanför hemmet måste ha verkliga och tillräckliga befogenheter för att göra sitt arbete. Man främjar dessutom tidigt stöd, multiprofessionellt familjearbete och en servicestruktur där barnskyddets öppna tjänster betonas. Dessutom utreds hur vård- och rehabiliteringskedjan fungerar för grovt våldsamma ungdomar. Myndigheterna åläggs att samarbeta aktivt och ges tillräckliga befogenheter och metoder för att barn som är placerade utanför hemmet eller omhändertagna och försvinner ska finnas och återbördas snabbt och på ett säkert sätt.
- 3.6. Reformen av den sociala tryggheten genomförs genom regeringens projekt för revidering av lagstiftningen om social trygghet och genom arbetet i den parlamentariska kommittén för social trygghet. I reformen av den sociala tryggheten beaktas de särskilda behov som följer av de olika skedena i de ungas liv och helheten av de förmåner och tjänster som de unga får. De unga hörs och inkluderas i frågor som gäller ungas synpunkter på social trygghet och hur den kan utvecklas. I arbetet i kommittén för social trygghet utnyttjas forskningsrön om barns, ungas och familjers sociala trygghet.

Korg II: Mångsidig kunskap och verktyg för att stödja ungas psykiska hälsa

Enligt regeringsprogrammet kräver de ökade psykiska problemen bland unga målmedvetna åtgärder. Tillgången till mentalvårdstjänster förbättras skyndsamt.

Frågor som gäller den psykiska hälsan väcker oro bland unga och de anser att psykisk ohälsa är en orsak till utslagning. När de unga hördes i samband med beredningen av programmet lyfte de fram att pressen i skolan måste minskas, tjänsterna med låg tröskel ökas och tjänsternas kvalitet förbättras. Vid hörandet lyfte de unga fram psykiska problem som en av de viktigaste frågorna att lösa när det gäller hälsan.

Enligt skolhälsoenkäten 2023 upplevde cirka en tredjedel av flickorna i årskurs 8 och 9 i den grundläggande utbildningen, gymnasier och yrkesläroanstalter att deras hälsotillstånd var medelmåttigt eller dåligt. Bland pojkar var motsvarande andel 16–20 procent. Ungefär en tredjedel av flickorna i årskurs 8 och 9 i den grundläggande utbildningen, i gymnasier och yrkesläroanstalter upplevde måttlig eller svår ångest. Ångest har blivit vanligare bland flickor i årskurs 8 och 9 jämfört med tidigare enkäter.

De viktigaste deltagande ministerierna:

Social- och hälsovårdsministeriet, miljöministeriet, undervisnings- och kulturministeriet

Mål 4: Unga har tillgång till mentalvårdstjänster av hög kvalitet i rätt tid

Åtgärdsdelheter:

- 4.1. Genomförandet av den nationella strategin för psykisk hälsa och programmet för suicidprevention 2020–2030 fortsätter. I anslutning till detta främjar man kompetensen inom psykisk hälsa inom tjänsterna för barn och unga, vidtar åtgärder för att främja psykisk hälsa hos unga som hör till könsminoriteter och utreder åstörningar hos barn och unga som helhet, inklusive tjänster och vårdformer, samt fortsätter åtgärderna för att förebygga självmord för att hjälpa bland annat barn och unga som är utsatta eller befinner sig i en sårbar situation. Åtgärderna grundar sig särskilt på prioriteringen ”hur barns och ungas psykiska hälsa byggs upp i vardagen” i strategin för psykisk hälsa.
- 4.2. Avsikten är att regeringens proposition om en terapigaranti lämnas till riksdagen för behandling hösten 2024 som en budgetlag. För genomförandet av garantin anvisas välfärdsområdena tilläggsfinansiering på 35 miljoner euro per år. De bakomliggande orsakerna till psykisk ohälsa och ångest utreds och stödåtgärder riktas dit de behövs.
- 4.3. Särskild vikt fästs vid tjänsterna för barn och unga med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och stöd till deras familjer samt snabb diagnostisering och tillgång till stöd. I anslutning till detta genomförs ett samutvecklingsprojekt som samordnas av Folkpensionsanstalten. Dessutom anvisas temporär tilläggsfinansiering för rehabilitering och rehabiliteringstjänster avseende neuropsykiatriska störningar hos barn och unga genom Folkpensionsanstaltens rehabilitering enligt prövning.
- 4.4. Stödet för psykisk hälsa med låg tröskel stärks, till exempel Navigatorernas ONNI-verksamhet, som stärker det psykosociala välbefinnandet och delaktigheten, samt drop in-tjänsterna och chatttjänsterna. Välfärdsområdena uppmantras att vägleda unga också till kultur och idrott och därigenom öka de ungas välbefinnande och delaktighet. Beprövade verktyg är bland annat rådgivning om levnadsvanor, kulturemisser och kulturpass samt utbildade frivilliga kulturlotsar/kulturkompisar. Livsmiljöns betydande inverkan på människans hälsa och välbefinnande beaktas.

Mål 5: Meningsfull fritidsverksamhet stärker de ungas psykiska hälsa

Åtgärdsdelheter:

- 5.1. De negativa effekter som den ökade användningen av digitala apparater har för koncentrationsförmågan och den fysiska aktiviteten minskas. Befintliga och nya sätt att utnyttja digitala lösningar för ökad fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil bland unga främjas. De möjligheter till meningsfull fritidsverksamhet som den digitala miljön erbjuder stärks. Den digitala gemenskapens och webbtjänsternas betydelse och möjligheter när det

gäller att främja de ungas välbefinnande och delaktighet beaktas. De ungas aktivitet i det digitaliserade samhället stöds. Ungdomsarbete och hobbyverksamhet som bedrivs digitalt kan med låg tröskel nå också unga som har olika utmaningar eller hinder för deltagande. Utvecklingen av det digitala ungdomsarbetet fortsätter.

- 5.2. Man fortsätter att stärka kopplingen mellan ungas psykiska hälsa, fysisk aktivitet och motion som en del av strukturerna. Som en del av den nationella strategin för friluftsliv stöds ungas psykiska hälsa genom att de unga uppmuntras att använda naturen för rekreation, till exempel för utfärder och annat friluftsliv. Inom ungdomsarbetet fortsätter utvecklingen av handledningsarbetet för att förebygga utslagning bland unga och främja psykisk hälsa, till exempel utveckling av äventyrspedagogiken.
- 5.3. Forskning visar att kulturhobbyer stöder ungas psykiska hälsa. Som en del av åtgärderna inom barnkulturen inleds försök i syfte att öka intresset för konst och kultur bland unga i åldern 12–17 år.
- 5.4. Samarbetet mellan social- och hälsovårdsministeriet och undervisnings- och kulturministeriet intensifieras för att fastställa var interventioner och handledning behövs. Det säkerställs att vuxna som arbetar med unga, till exempel ungdomsarbetare och hobbyverksamhetsledare, har tillräcklig kompetens för att ordna högklassig och trygg verksamhet som stöder de ungas psykiska hälsa.

Korg III: Ungas välbefinnande stöds genom ökad delaktighet, gemenskap och trygghet

I enlighet med regeringsprogrammet stöds de ungas välbefinnande i brett samarbete med olika samhällsaktörer. Utöver åtgärder för att bekämpa klimatförändringen och åtgärder för att minska utsläppen främjas åtgärder som förbättrar samhällets förmåga att anpassa sig till klimatförändringen. Var och en har rätt att känna sig trygg och må bra i Finland. Regeringen stärker demokratin, delaktigheten och förtroendet i samhället.

När de unga hördes i samband med beredningen av programmet utsåg de klimatförändringen och bevarandet av naturen som den viktigaste samhälleliga utmaningen att lösa. De ungas budskap till beslutsfattarna är att jämlikhet bör uppnås överallt i samhället. Enligt de unga krävs det att man ingriper effektivare i mobbning och diskriminering för att bättre uppnå jämlikhet och likabehandling.

Enligt skolhälsoenkäten 2023 hade något under tio procent av eleverna i årskurs 8 och 9 varje vecka utsatts för mobbning av andra elever. Av de gymnasiestudenter hade en till två procent utsatts för mobbning varje vecka, av de yrkesstudenter var andelen fyra procent. Undersökningar visar att de ungas intresse för samhället och politiska deltagande skiljer sig kraftigt till exempel beroende på socioekonomisk ställning, utbildning och kön. Deltagandet koncentreras också till samma unga. En central utmaning när det gäller de ungas deltagande i samhället är osäkerheten kring de egna kunskaperna och färdigheterna samt oron över att deltagandet är belastande och komplicerat.

De viktigaste deltagande ministerierna:

Justitieministeriet, inrikesministeriet, miljöministeriet, finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet

Mål 6: De ungas möjligheter att delta i och påverka samhällsdebatten och beslutsfattandet förbättras

Åtgärdsdelheter:

- 6.1. Ungdomspolitiska aspekter och hörande av unga ingår i högre grad än tidigare i ministeriernas beredningsarbete, även i lagstiftningsarbetet och i beredningen av strategier och handlingsprogram. Kunskaperna hos ledningen och beredarna vid ministerierna om ungas deltagande och hörande av unga stärks bland annat genom utbildning och information. Särskild vikt fästs vid att beakta unga i utsatt ställning.
- 6.2. Pilotförsök med strukturer för ungas deltagande genomförs inom statsförvaltningen. I detta arbete kan verksamheten inom klimat- och naturgruppen för unga och gruppen De ungas Agenda 2030 användas som modeller. Gruppernas verksamhet etableras. I åtgärderna för att främja hörandet av unga beaktas i synnerhet lika möjligheter för unga som hör till olika grupper, ett tydligt språk och flerkanalskommunikation. Vid genomförandet av åtgärderna skapas en atmosfär där alla genom sin egen verksamhet skapar en jämlik, respektfull och öppen diskussion.
- 6.3. Att öka barns och ungas delaktighet är en prioritering i det nationella programmet för att främja demokrati och delaktighet, som leds av justitieministeriet. Syftet med demokratiprogrammet är också att främja utvecklingen av god praxis inom demokrati- och människorättsfostran och de ungas valdeltagande samt att stärka en kultur av god diskussion och utbyte av åsikter i samhället. Målen och åtgärderna i det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik samordnas med genomförandet av demokratiprogrammet. Dessutom främjas de ungas delaktighet och förtroende för samhället i samband med åtgärderna för en öppen förvaltning.
- 6.4. I diskussionen och verksamheten kring hur klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald ska stoppas och förebyggas främjas de ungas delaktighet och möjligheter att påverka på många olika sätt, bland annat genom utveckling av ungdomsdelegatverksamheten och med hjälp av kultur. Ungas lika möjligheter att förstå och använda forskningsbaserad kunskap om klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald stöds bland annat som en del av genomförandet av den nationella strategin för naturvetenskaper, matematik och teknik (LUMATE).

Mål 7: De ungas trygghetskänsla och säkerhet stärks

Åtgärdsdelheter:

- 7.1. Åtgärder för att öka barns och ungas delaktighet samt åtgärder (inkl. ungdomsarbete) för att förebygga mobbning och våld på forskningsbasis främjas. Man ingriper effektivare i brott och våld som begås av unga och som riktar sig mot unga liksom även i användningen av rusmedel bland unga, med beaktande av både de förebyggande aspekterna och påföljderna.
- 7.2. Pedagogisk kompetens på områdena främjande av välbefinnande och trygghet, förebyggande av mobbning, våld och trakasserier samt stödjande av psykisk hälsa fastställs

som ett prioriterat område för fortbildningen av personalen och ledningen inom småbarnspedagogiken och undervisningsväsendet under de följande tre åren.

- 7.3. Ankarverksamheten utvecklas, i synnerhet samarbetet med skolor och läroanstalter. Undervisningspersonalens kompetens stärks, bland annat genom att handboken för ankarverksamheten vidarebearbetas och temat behandlas i större utsträckning i fortbildningen av undervisningspersonalen i syfte att möjliggöra ingripande i ett tidigare skede. Dessutom främjas hälso- och sjukvårdens roll i ankarverksamheten.
- 7.4. Användningen av rusmedel och deras skadeverkningar förebyggs, bland annat genom att rusmedels- och beroendestrategin fortsätter att genomföras. Särskild vikt fästs vid att minska antalet narkotikarelaterade dödsfall bland unga och vid att stödja unga som uppvisar symtom genom att ta till rusmedel och våld.
- 7.5. Man utreder vilka behov av utbildning i frågor som gäller människohandel och liknande utnyttjande det finns bland yrkesutbildade personer som arbetar med unga och ordnar vid behov tilläggsutbildning.
- 7.6. De ungas förmåga att förstå hur sociala medier fungerar och att skydda sig mot säkerhetsriskerna kopplade till dem främjas. Den mediefostran som genomförs i skolorna och av andra aktörer som arbetar med unga fortsätter och tredje sektorns åtgärder inom mediefostran för unga och särskilt utsatta grupper stöds. Safer Internet-verksamheten i Finlands stärks.
- 7.7. Målen och åtgärderna i det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik samordnas med åtgärderna i det åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa ungdoms- och gängbrottslighet som leds av justitieministeriet. God praxis inom verksamhet som förebygger ungdomsbrottslighet, inklusive den medling enligt lagen om medling vid brott och i vissa tvister som genomförs av organisationer, identifieras och implementering av praxisen för riksomfattande tillämpning stöds.
- 7.8. Målen och åtgärderna i det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik samordnas med åtgärderna i den nationella strategi för ekonomiskt kunnande som leds av justitieministeriet. Syftet är att öka de ungas kunskaper om ekonomi i vardagen på många olika sätt.

Mål 8: De ungas gemenskap, likabehandling och resiliens ökar

Åtgärdshelheter:

- 8.1. De ungas resiliens för att möta kriser och utmanande situationer i samhället främjas genom att ungdomsarbetets roll när det gäller att stärka gemenskapen och förebygga ensamhet förtydligas och utökas. Utöver kommunerna utgör aktörer inom tredje sektorn, församlingarna och andra religiösa samfund ett betydande stöd när det gäller att stärka de ungas resiliens. Ungdomsarbetet i skolor och läroanstalter vidareutvecklas för att stärka gemenskapen bland unga.

- 8.2. Hobbyverksamhetens roll i främjandet av gemenskap och likabehandling bland unga stärks ytterligare. Man ingriper i trakasserier och diskriminering i hobby- och frivilligverksamheten för unga genom att stärka och utöka verksamheten inom tjänsten Du är inte ensam. I enlighet med regeringens meddelande om likabehandling främjas likabehandling, icke-diskriminering och jämställdhet genom åtgärder inom motion, idrott och kultur samt på ungdomsområdet bland annat med hjälp av utbildning, statsunderstödsverksamhet och likabehandlingsplaner.
- 8.3. Samarbete mellan olika aktörer inom kulturarvet och producenter av konst- och kulturtjänster uppmuntras i syfte att främja de ungas aktivitet. Alla barns och ungas lika rättigheter och möjligheter att delta i och påverka kulturarvet stöds. Unga samers möjligheter att lära sig om sitt kulturarv ökas. De åtgärder som ska vidtas i detta syfte behandlas som en del av genomförandet av kulturarvsstrategin 2023–2030. Mångsidig dokumentering av ungas kulturarv främjas som en del av minnesorganisationernas samlingspolitik.
- 8.4. De allmänna bibliotekens och museernas pedagogiska verksamhet och evenemangsverksamhet riktas till unga. De allmänna bibliotekens verksamhet för att stärka mångsidig läskunnighet bland unga främjas. Särskild vikt fästs vid unga med lässvårigheter. Biblioteken utvecklas i allt högre grad med tanke på gemenskapen och de unga så att de unga upplever att biblioteken är ett ställe för dem och vars utveckling och verksamhet de aktivt kan påverka.
- 8.5. Möjligheterna inom konst och kultur samt idrottsverksamhet utnyttjas i större utsträckning och i brett samarbete för att integrera unga med invandrabakgrund.
- 8.6. De åtgärder som gäller unga i det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik, programmet Mer motion i Finland och statsrådets meddelande om likabehandling samordnas.

RIKTLINJER FÖR STÖDET TILL UNGDOMSARBETE OCH UNGDOMSVERKSAMHET

Med ungdomsarbete avses enligt ungdomslagen åtgärder för att stödja de ungas utveckling, självständighetsprocess och delaktighet i samhället. Ungdomsarbetet är fostrande verksamhet där det viktiga är att bemöta de unga individuellt eller i grupp. Förutsättningarna för att ungdomsarbetet ska lyckas stärks av att arbetet i allt högre grad genomförs i sektorsövergripande samarbete med olika samarbetspartner, såsom undervisnings-, idrotts-, och socialväsendet samt arbets- och näringstjänsterna och polisen.

Ungdomsarbetet utförs inte bara över sektorsgränserna utan också i många olika verksamhetsmiljöer. Mötena med unga äger rum till exempel på ungdomsgårdar, på läger och utflykter, i köpcentrum och skolor samt i digitala miljöer. Ungdomsarbete kan i princip bedrivas i alla miljöer där det finns unga.

Ungdomsarbete bedrivs av olika typer av organisationer, såsom kommuner, frivilligorganisationer, församlingar och andra religiösa samfund. Enligt ungdomslagen ingår ungdomsarbete och ungdomspolitik i kommunernas uppgifter. När kommunerna förverkligar de syften och utgångspunkter som anges i ungdomslagen ska de med beaktande av lokala omständigheter skapa förutsättningar för ungdomsarbete och ungdomsverksamhet genom att ordna tjänster och lokaler för unga samt genom att stödja de ungas medborgaraktivitet. Ungdomsarbetet är förebyggande verksamhet som stärker känslan av gemenskap,

främjar de ungas välbefinnande och stöder de ungas utveckling och aktivitet genom frivillig och handledd verksamhet. Kommunerna är också en aktiv aktör i de sektorsövergripande styrnings- och servicenätverken enligt ungdomslagen.

I landskapen främjar de regionala samordnarna det regionala samarbetet, stöder kunnandet inom ungdomsarbetet i sin region, utvecklar kvaliteten på ungdomsarbetet och informerar om sektorns verksamhet. De för samman de regionala samarbetsnätverken och ordnar möten och tillställningar. Den regionala samordningen genomförs inom verkstadsverksamheten för unga, det uppsökande ungdomsarbetet och det grundläggande ungdomsarbetet. De regionala samordnarna samarbetar med regionförvaltningsverken.

Kommunalt ungdomsarbete

I kommunerna utförs ungdomsarbete på många olika sätt beroende på kommunens och de ungas behov och resurser. Olika former av ungdomsarbete är bland annat uppsökande ungdomsarbete, verkstadsverksamhet för unga, ungdomsarbete i skolor och läroanstalter samt ungdomsarbete på fältet. Med grundläggande ungdomsarbete avses i detta program ungdomsarbete som utförs i kommunerna och som är öppet och lättillgängligt för alla. Det är fråga om verksamhet som ordnas på de ungas fritid bland annat på ungdomsgårdar under öppna kvällar och i små grupper, genom att man ordnar olika evenemang och under semestertider avgiftsfri eller förmånlig verksamhet.

Enligt ungdomslagen svarar undervisnings- och kulturministeriet för den allmänna ledningen, samordningen och utvecklingen av ungdomsarbetet och ungdomspolitikerna samt för att allmänna förutsättningar för ungdomsarbete och ungdomspolitik skapas inom statsförvaltningen. Undervisnings- och kulturministeriet inleder en process som syftar till att utveckla och stärka strukturerna, kvaliteten och kännedomen om resultaten inom det grundläggande ungdomsarbetet i kommunerna. Processen genomförs under ledning av undervisnings- och kulturministeriet i samarbete med kommunerna, regionförvaltningsverken, de regionala samordnarna för det grundläggande ungdomsarbetet och andra aktörer.

Utvecklingsarbetets mål är bland annat att

- utarbeta rekommendationer för att trygga resurserna och rutinerna inom det kommunala ungdomsarbetet (bl.a. kvalitet och säkerhet) i olika verksamhetsmiljöer
- främja yrkeskickligheten och kompetensen hos dem som är verksamma på ungdomsområdet: kommunernas grundläggande ungdomsarbete utförs av ungdomsarbetare som fått en utbildning som lämpar sig för området och som ger yrkesfärdigheter
- främja tillgängligheten till ungdomsarbete i kommuner av olika storlek och med olika antal unga samt de ungas möjligheter att delta i den verksamhet som kommunens ungdomsväsende erbjuder
- främja likabehandling och jämlikhet: i enlighet med syftet med ungdomslagen fästs uppmärksamhet vid förebyggande av diskriminering, säkerställande av tillgängligheten, främjande av jämställdhet mellan könen och beaktande av kulturell mångfald
- stärka den kunskapsbaserade ledningen: en långsiktig och målmedveten utveckling av ungdomsarbetet förutsätter att kunskapsunderlaget stärks både lokalt och nationellt. En förutsättning för detta är att kommunerna tar i bruk det avgiftsfria systemet för dokumentation av ungdomsarbete (ungDo).

Utvecklingsarbetets mål baserar sig på regionala samråd som hållits med aktörer inom det kommunala ungdomsarbetet under beredningen av det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik (RUNGPO).

Utvecklingen av det grundläggande ungdomsarbetet i kommunerna genomförs i tillämpliga delar i samarbete med det pågående arbetet med utveckling av de sektorsövergripande styrnings- och servicenätverken som genomförs av undervisnings- och kulturministeriet, regionförvaltningsverken och Kommunförbundet tillsammans med kommunerna. Kommunförbundet genomför också ett projekt för att stödja nätverkens arbete genom praktiska åtgärder. Projektet har beviljats finansiering fram till våren 2025. I arbetet med att utveckla styrnings- och servicenätverken beaktas kontaktytorna till det arbete i välfärdsområdena som stöder de ungas uppväxt- och levnadsvillkor samt till arbets- och näringsreformen.

PRIORITERINGAR FÖR GODKÄNNANDE AV RÄTTEN TILL STATSBIDRAG FÖR RIKSOMFATTANDE KOMPETENSCENTRUM PÅ UNGDOMSOMRÅDET

Bakgrund

Enligt ungdomslagen avses med kompetenscentrum på ungdomsområdet "en sammanslutning som i hela landet utvecklar och främjar kompetensen och sakkunskapen på ungdomsområdet; en avtalsbaserad sammanslutning av två eller fler sammanslutningar kan också bilda ett kompetenscentrum." För att ett kompetenscentrum ska godkännas som berättigat till statsbidrag krävs det att centrumet "utvecklar och främjar bas- och specialkompetensen på ungdomsområdet samt sakkunnigtjänster och andra tjänster på ungdomsområdet genom att producera, sammanställa, utnyttja eller sprida information om unga, ungdomsarbete eller ungdomspolitik."

Kompetenscentrumen på ungdomsområdet är ett av undervisnings- och kulturministeriets verktyg för strategisk styrning av ungdomsarbetet. De omfattas av ministeriets målstyrning. Det innebär att deras verksamhet styrs endast av de mål och uppgifter som de har kommit överens om tillsammans med ministeriet och inte av de mål och uppgifter som den organisation som bedriver kompetenscentrumverksamhet har ställt upp för sig själv. Undervisnings- och kulturministeriets styrningsintresse varierar beroende på understödet och är störst i fråga om kompetenscentrumen.

Valen av prioriteringar för kompetenscentrumen påverkas av de aktuella utvecklingsbehov på ungdomsområdet som ministeriet har ett målstyrningsintresse i. Ministeriet stöder andra aktuella utvecklingsbehov på andra sätt, till exempel genom informationsstyrning eller genom andra understödsformer.

Kompetenscentrumets rätt till statsbidrag beviljas i enlighet med ungdomslagen för viss tid. Prioriteringarna för kompetenscentrumen fastställs i det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik, och tidsfristen för rätten till statsbidrag har kopplats till programperioden.

Godkännandet av kompetenscentrumets rätt till statsbidrag och beviljandet av statsunderstöd till centrumet är beroende av prövning. Efter att det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik har godkänts utlyser undervisnings- och kulturministeriet ansökan om rätt till statsbidrag för kompetenscentrum. I utlysningen preciseras kompetenscentrumbehoven utifrån prioriteringarna i programmet. De planer för kompetenscentrumverksamheten som presenteras i ansökningarna om rätt till statsbidrag bedöms enligt kriterierna i ungdomslagen och statsrådets förordning om ungdomsarbete och ungdomspolitik. Planerna för kompetenscentrumverksamheten utgör grunden för de förhandlingar om centrumens egentliga uppgifter som ministeriet för med de kompetenscentrum som ministeriet godkänt

som berättigade till statsbidrag. Statsunderstöd beviljas för de uppgifter för kompetenscentrumet som ministeriet och kompetenscentrumet kommit överens om tillsammans.

Prioriteringar 2024–2027

Regeringen satsar på de ungas välbefinnande, särskilt på förebyggande åtgärder, i samarbete med olika samhällsaktörer. Stödandet av ungas välbefinnande utgör referensramen för kompetenscentrumverksamheten under denna programperiod. Kompetenscentrumverksamheten utformas utifrån två sammanlänkade målprioriteringar. Varje prioritering kan gälla ett eller flera kompetenscentrum. De gemensamma målen förenar de kompetenscentrum som omfattas av samma prioritering. De kompetenscentrum som omfattas av båda prioriteringarna bildar en struktur och en helhet för programperioden 2024–2027, inom vilken samarbetet och informationsutbytet är öppet och smidigt. Kompetenscentrumen utarbetar indikatorer som mäter effekterna av deras verksamhet samt planer för jämlikhet, likabehandling, kommunikation och tvåspråkighet i sin inre och yttre verksamhet. De iakttar god förvaltning i sin verksamhet.

Främjande av ungas välbefinnande genom ungdomsarbete

Ungdomsarbetet har stor betydelse när det gäller att stödja de ungas välbefinnande. Inom ungdomsarbetets olika delområden och verksamheter kan man stärka de ungas gemenskapskänsla, övergripande välbefinnande, resiliens, emotionella färdigheter och sociala kompetens samt förebygga ensamhet, våldsbeteende och mobbning. Genom ungdomsarbetet kan man särskilt stödja unga som hör till en minoritet genom att främja jämlikhet och likabehandling och ingripa i de faktorer som orsakar psykisk ohälsa. De ovan nämnda synpunkterna lyftes fram vid de riksomfattande och regionala samråd med unga och sakkunniga på ungdomsområdet som hölls i samband med beredningen av programmet.

På ungdomsområdet behövs mångsidigt kunnande för att främja de ungas välbefinnande. De olika aktörerna på ungdomsområdet ska kunna tillämpa detta kunnande i den strategiska planeringen, informationsledningen, arbetsledningen och samarbetsnätverken. Kunskaperna ska också utnyttjas i ungdomsarbetarens arbete och i handledningen av unga i grupp och individuellt i olika verksamhetsmiljöer. Tyngdpunkten ska ligga på förebyggande verksamhet. Genom kompetenscentrumverksamheten främjas förståelsen och medvetenheten hos aktörerna på ungdomsområdet och ungdomsarbetarna om faktorer som påverkar de ungas välbefinnande. I verksamheten främjas det kunnande som behövs framför allt med hjälp av utbildning och information, men också genom lägesuppföljning och vid behov genom utredningar.

Stöd för ledningen av arbetet för ungas välbefinnande

Regeringen har anvisat ansvaret för ledningen av arbetet för ungas välbefinnande till undervisnings- och kulturministeriet. Enligt ungdomslagen ansvarar undervisnings- och kulturministeriet för ledningen och utvecklingen av ungdomsarbetet. Ungdomsarbetet är en del av arbetet för ungas välbefinnande.

Som stöd för ledningen av ungdomsarbetet behövs aktuell och kvalitativ information för att säkerställa föregripande åtgärder och en ändamålsenlig fördelning av resurserna. Kunskapsunderlaget för ungdomsarbetet har utvecklats med hjälp av undersökningar, utredningar och information från olika datainsamlingssystem. Dessutom har man inom ungdomsarbetets olika delområden utfört eget kvalitetsarbete och stärkt kunskaperna om effekter.

Kompetenscentrumverksamheten stöder undervisnings- och kulturministeriets arbete för att främja ungas välbefinnande. Inom kompetenscentrumverksamheten produceras utrednings- och forskningsdata till stöd för kunskapsbaserad ledning och stärks ungdomsarbetets kvalitet och effekter i syfte att bekräfta områdets samhälleliga betydelse. Inom kompetenscentrumverksamheten utvecklas och samordnas också tjänsterna på ungdomsområdet.

FINLANDS NATIONELLA MÅL FÖR DEN EUROPEISKA OCH INTERNATIONELLA VERKSAMHETEN PÅ UNGDOMSOMRÅDET

Enligt statsrådets förordning om ungdomsarbete och ungdomspolitik (211/2017) ställer det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik nationella mål för den europeiska och internationella verksamheten på ungdomsområdet (2 §). Målen för det internationella samarbetet är i linje med Finlands nationella ungdomspolitiska mål. De mål och åtgärder som beskrivs i detta avsnitt främjas som en del av undervisnings- och kulturministeriets verksamhet på ungdomsområdet i Europeiska unionen, Europarådet, andra internationella organisationer och i mellanstatliga samarbetsstrukturer. Dessutom bedrivs ett brett internationellt samarbete på ungdomsområdet i frivilligorganisationer, kommuner, församlingar och andra religiösa samfund.

Finland genomför aktivt Europeiska unionens ungdomsstrategi (2019–2027), deltar i beredningen av den kommande ungdomsstrategin och stöder genomförandet av EU:s ungdomsdialog. Programmen Erasmus+ och Europeiska solidaritetskåren har en viktig roll när det gäller att utveckla kunnandet och delaktigheten på ungdomsområdet. Finland främjar deltagande i programmen för allt fler unga och allt bredare målgrupper. I enlighet med målen för programmen främjar Finland ungas deltagande i samhället genom att stödja ett aktivt medborgarskap och främja utvecklingen av sociala och interkulturella färdigheter, miljöansvar, kritiskt tänkande och mediekompetens.

Finland främjar målen på ungdomsområdet under ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet, som inleds 2025. Finland beaktar och deltar aktivt i diskussionen om ungas delaktighet inom ramen för Förenta Nationerna och dess organisationer.

Finland främjar de ungas välbefinnande i enlighet med de ungdomspolitiska målen i det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik 2024–2027. Finland strävar efter att främja dessa mål också i det internationella och europeiska samarbetet. Vid de samråd inom sektorn som ordnades i anslutning till beredningen av programmet betonades bland annat främjande av fredsarbete och demokratifostran samt klimatfrågor och hållbar utveckling.

Teman som är viktiga för Finland i det internationella och europeiska samarbetet på ungdomsområdet är de ungas psykiska hälsa, ungdomsarbetets kvalitet, stärkandet av de ungas delaktighet och av demokratin samt de ungas deltagande i arbetet för hållbar utveckling och i klimatpolitiken. Dessutom anser Finland att målet för Europaåret för ungdomar 2022 att integrera ungdomsfrågor på bred front i alla politikområden fortfarande är viktigt.

För åren 2024–2027 uppställs följande mål:

Ungas psykiska hälsa

Enligt flera undersökningar har de ungas psykiska hälsa satts på prov särskilt efter covid-19-pandemin. Upp till cirka 20–25 procent av de unga lider av olika psykiska störningar. I de svåraste fallen kan de ha konsekvenser med tanke på den ungas balanserade utveckling. Europeiska kommissionens meddelande om en övergripande strategi för psykisk hälsa lyfter upp barn och unga som en egen målgrupp och betonar vikten av förebyggande arbete i utvecklingen av resiliens.

Ungdomsarbetet har en viktig roll i stödjandet av den psykiska hälsan. I gemenskap och inkluderande verksamhet får de unga färdigheter att hantera faktorer som påverkar den psykiska hälsan.

Åtgärder:

- Finland främjar ungdomsarbetets roll i främjandet av psykisk hälsa och som förebyggande verksamhet.
- Finland stärker ungdomsarbetets ställning som verksamhet som stärker gemenskapen.
- Finland stöder ungdomsarbetarnas kompetens och utbildning i frågor som gäller psykisk hälsa.
- Finland främjar att unga i en utsatt ställning, bland annat olika minoritetsgrupper, beaktas i arbetet med att främja psykisk hälsa.

Ungdomsarbetets kvalitet

Med ungdomsarbete avses enligt ungdomslagen åtgärder för att stödja de ungas utveckling, självständighetsprocess och delaktighet i samhället. Ungdomsarbetet är fostrande verksamhet där det viktiga är att bemöta de unga individuellt eller i grupp. Ungdomsarbete utförs både yrkesmässigt och i form av frivilligverksamhet i många olika miljöer.

I internationella och europeiska sammanhang är Finland känt för sitt arbete med att främja högklassigt ungdomsarbete och utbildning i ungdomsarbete. Finland har en lång historia inom utbildning för ungdomsarbete och utbildning erbjuds på alla utbildningsstadier och i olika icke-formella miljöer. Finland har i internationella forum främjat digitalt ungdomsarbete och betonat dess betydelse som en genomgående del av allt ungdomsarbete. Utvecklingen av ungdomsarbetet på lång sikt och beslutsfattandet i anslutning till det ska grunda sig på kunskap. Det är fortfarande viktigt att främja dessa teman i det internationella samarbetet.

Åtgärder:

- Finland stärker vikten av högklassigt ungdomsarbete som fostrande verksamhet.
- Finland stärker högklassig utbildning för ungdomsarbetare.
- Finland lyfter fram och främjar det digitala ungdomsarbetets möjligheter när det gäller att främja de ungas välbefinnande och delaktighet.
- Finland främjar en utveckling av ungdomsarbetet som baserar sig på kunskap och forskning bland annat med hjälp av ungdomsforskning.

Delaktighet och stärkande av demokratin

Enligt statsrådets principbeslut om målen för den finländska demokratipolitiken på 2020-talet ska Finland även i fortsättningen höra till de mest demokratiska länderna i världen. I principbeslutet fastställs att Finland ska delta aktivt i EU:s demokratiarbete och stödja den internationella demokratiutvecklingen.

Finland anser att det är viktigt att de unga är delaktiga både i frågor som ligger dem nära och i samhället i stort. Särskild vikt bör fästas vid att öka delaktigheten bland unga i en utsatt ställning och vid att likabehandling är ett genomgående tema. De ungas upplevelse av delaktighet och främjandet av ett aktivt medborgarskap bör beaktas i högre grad än tidigare. Man måste öppna dörrar för delaktighet för de unga. De ungas röst ska höras i allt beslutsfattande.

Åtgärder:

- Finland fortsätter att främja principerna i FN:s säkerhetsråds resolution 2250 om unga, fred och säkerhet och det nationella handlingsprogrammet för genomförandet av resolutionen.
- Finland främjar ungdomsdelegaternas deltagande i möjligaste mån nationellt, i de nordiska länderna, i Europa och globalt. Vid den nationella beredningen betonas vikten av att företrädare för de unga, såsom unga samer, deltar i beredningsprocesserna för EU-ärenden vid undervisnings- och kulturministeriet.
- Finland främjar målet för Europaåret för ungdomar 2022 att integrera ungdomsfrågor på bred front i alla politikområden.
- Finland deltar i genomförandet av Organisationen för ekonomiskt samarbete och utvecklings (OECD) rekommendation om förtroende och delaktighet för unga personer (Creating Better Opportunities for Young People) och utnyttjar OECD:s kommande arbete för spridning av god praxis och metoder i synnerhet för att stärka barns och ungas delaktighet.

Unga och klimatförändringen

Klimatförändringen är ett av de viktigaste samhälleliga och globala problemen att lösa med tanke på de ungas välbefinnande och framtid. Enligt flera undersökningar och utredningar orsakar klimatförändringen ångest bland unga. Klimatförändringen skapar också osäkerhet och minskar de ungas förtroende för sin egen och världens framtid.

När de unga hördes i anslutning till beredningen av det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik lyftes också klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald fram bland de viktigaste frågorna att lösa. På frågan om vad unga har för tankar kring klimatförändringen var det mest återkommande svaret ångest. De unga känner till de globala konsekvenserna av klimatförändringen och att ekonomiska frågor ofta får företräde framför klimatfrågor. Ett tydligt budskap till beslutsfattarna från de unga är att det är dags att gå från ord till handling för att stoppa klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald.

Regeringen har som mål att Finlands handavtryck på klimatpolitiken är större än vår storlek. Utöver åtgärder för att bekämpa klimatförändringen och åtgärder för att minska utsläppen främjas åtgärder som förbättrar samhällets förmåga att anpassa sig till klimatförändringen.

Finland främjar också de ungas möjligheter att delta och bli hörda både nationellt, inom EU-politiken och globalt. Ungdomsarbetet är ett sätt att stödja unga när det gäller att hantera de känslor som klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald orsakar samt att stödja ett aktivt medborgarskap och delaktighet. De bakomliggande orsakerna till ungas klimatångest utreds så att åtgärder kan vidtas. Ett sätt som kan lindra ångesten är att erbjuda unga forskningsbaserad information om klimatförändringen.

Åtgärder:

- Finland främjar ungdomsarbetets roll när det gäller att stödja de unga i klimat- och naturfrågor.
- Finland främjar ungas delaktighet i klimat- och naturfrågor både nationellt, på EU-nivå och globalt.

BEREDNINGEN AV PROGRAMMET

Hörande av unga

Beredningen av det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik inleddes hösten 2022 genom att de unga hördes om deras tankar om de samhälleliga utmaningarna att lösa i Finland och om vad som skapar välbefinnande hos dem. Hörandet gällde personer i åldern 13–25 år. De unga fick påverka genom att svara på en enkät. Enkäten fanns på finska, svenska, engelska och ryska. Den besvarades av 7 081 personer från olika håll i Finland.

Utöver enkäten ordnades 24 workshoppar där de unga hördes. Workshoppar ordnades på finska och svenska i högstudier, gymnasier, yrkesläroanstalter och ungdomsverkstäder. Cirka 350 unga deltog i workshopparna. I enkätsvaren lyftes klimatförändringen, utslagningen bland unga och det världspolitiska läget fram som de viktigaste utmaningarna att lösa i Finland. De unga ansåg också att jämställdhet och likabehandling samt krisen inom mentalvården för unga är viktiga utmaningar som måste lösas. Majoriteten av de unga lyfte fram god hälsa som en av de fyra faktorer som medför mest välbefinnande. I de ungas värld hörde även familjen och närstående, hobbyer eller möjligheter till fritidsaktiviteter, vänner och att inte behöva oroa sig för pengar till de återkommande svaren på frågan om vad som skapar välbefinnande.

Hörande av centrala aktörer inom ungdomsarbetet och ungdomspolitik

Under våren 2023 hörde undervisnings- och kulturministeriet utöver unga även ett stort antal aktörer på ungdomsområdet om de frågor som ska ingå i programmet. Samordnarna av det kommunala ungdomsarbetet ordnade i samarbete med regionförvaltningsverken olika former av regionala samråd med aktörer inom ungdomsarbetet. Teman för hörandena var det kommunala ungdomsarbetets och ungdomsverksamhetens roll när det gäller att lösa de frågor som lyftes fram vid hörandet av unga, de riksomfattande riktlinjerna för stöd till ungdomsarbetet samt de prioriterade områdena för de framtida riksomfattande kompetenscentrumen på ungdomsområdet. Vid de regionala samråden önskade deltagarna bland annat riktlinjer för tryggande av resurserna för det kommunala ungdomsarbetet, utveckling av dokumenteringen av ungdomsarbetet och dess effekter samt åtgärder för att öka ungdomsarbetets roll och uppskattning. Som prioriterade områden för kompetenscentrumen föreslogs bland annat välbefinnande

och psykisk hälsa, utveckling av det kommunala ungdomsarbetet, jämlikhet och likabehandling samt delaktighet.

Utöver de regionala samråden ordnade undervisnings- och kulturministeriet två riksomfattande diskussionsmöten för riksomfattande aktörer på ungdomsområdet. Teman var ungdomspolitikens mål och åtgärder, målen för det internationella och europeiska samarbetet på ungdomsområdet, riktlinjer för stöd till ungdomsarbetet och de prioriterade områdena för de riksomfattande kompetenscentrumen på ungdomsområdet. De ungdomspolitiska mål och åtgärder som deltagarna lyfte fram i de riksomfattande samråden var förebyggande av utslagning bland unga, stärkande av delaktigheten och demokratin samt likabehandling. Som mål för det internationella samarbetet önskades bland annat utnyttjande av rörlighetsprogrammen och stärkande av demokratifostran. I fråga om riktlinjerna och stödåtgärderna ansågs det viktigt att inom ungdomsarbetet främja den förvaltningsövergripande verksamheten och stödet med låg tröskel, trygga finansieringen på lång sikt och utnyttja den erfarenhetsbaserade kunskap som samlas in av unga. Som prioriterade områden för kompetenscentrumen föreslogs bland annat stärkande av de ungas sociala identitet, ungdomsarbetet i skolor och läroanstalter samt vidareutveckling av bedömningen av ungdomsarbetets metoder och effekter.

Våren 2023 förde undervisnings- och kulturministeriet också preliminära diskussioner om programmet med andra ministerier som är viktiga med tanke på de ungas uppväxt- och levnadsvillkor samt med statens ungdomsråd. Till stöd för beredningen av programmet publicerade statens ungdomsråd en översikt över de ungas välbefinnande och lade fram ett förslag till frågor som ska tas in i programmet.

Remissvar

Undervisnings- och kulturministeriet begärde utlåtanden om utkastet till riksomfattande program för ungdomsarbete och ungdomspolitik. Remissbehandlingen inleddes den 20 december 2023 och avslutades den 26 januari 2024. Det kom in 199 remissvar på utkastet till program.

Regeringens ungdomspolitiska mål och åtgärder

De remissinstanser som yttrade sig om *regeringens ungdomspolitiska mål och åtgärder* ansåg ofta att programmets ungdomspolitiska teman träffade rätt och att de var centrala med tanke på ungas välbefinnande. En del av remissinstanserna ansåg dock att programmet bör ha bredare teman än vad som föreslås i utkastet. I flera utlåtanden uttryckte man en allmän oro över att de utgiftsbesparingar som regeringen planerar kan försämra de ungas uppväxt- och levnadsvillkor och undergräva grunden för de mål och åtgärder för att förebygga utslagning bland unga som anges i utkastet till riksomfattande program för ungdomsarbete och ungdomspolitik. Remissinstanserna ansåg att konsekvenserna av fattigdom och ekonomisk ojämlikhet för ungas uppväxt- och levnadsvillkor inte identifieras tillräckligt i utkastet.

I vissa remissvar, särskilt i organisationernas utlåtanden, ansågs det att målen för de ungas välbefinnande bör vara ambitiösare och mer övergripande. Det bedömdes även att de uppställda målen inte kan nås genom de åtgärder som anges i utkastet till program. Man efterlyste också nya ungdomspolitiska initiativ. Ett förslag i ett utlåtande som flera andra remissinstanser omfattade var att det program för ungas välbefinnande som nämns i regeringsprogrammet ska avskiljas från det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik och att en separat beredning som baserar sig på arbetsgruppsarbete ska inledas för att bereda programmet för ungas välbefinnande.

Det ansågs viktigt att fortsätta genomförandet av Finlandsmodellen för hobbyverksamhet, som syftar till att främja de ungas välbefinnande genom att göra det möjligt för unga som deltar i den grundläggande utbildningen att ha en avgiftsfri hobby som de tycker om i samband med skoldagen. I synnerhet i kommunernas remissvar upprepades ofta att stödet för hobbyverksamhet enligt Finlandsmodellen för hobbyverksamhet bör utvidgas också till utbildningsstadierna efter grundskolan och att det överlag finns

behov av att öka finansieringen för genomförandet av modellen. I kommunernas utlåtanden uttrycktes upprepade gånger också en oro över finansieringen av ungdomsarbetet.

I remissvaren ansågs programmets mål att satsa på mentalvårdstjänsternas tillgänglighet, kvalitet och rättidighet vara viktigt. I många utlåtanden uttrycktes en oro över hur tjänsterna inom den individuellt inriktade elevhälsan ska kunna genomföras och fungera, också hur behovet av bättre tillgång till psykolog- och kuratorstjänster ska tillgodoses, med beaktande av de spårkrav som ställs på välfärdsområdena. I många utlåtanden ansågs det att de lagstadgade tjänsterna inom den individuellt inriktade elevhälsan inte heller i nuläget genomförs till alla delar.

I flera utlåtanden ansågs det att det ungdomsarbete som utförs i skolor och läroanstalter bör identifieras bättre i programmet som ett viktigt stöd i skolornas och läroanstalterna arbete för barns och ungas välbefinnande, inklusive den generellt inriktade elevhälsan. Det ansågs viktigt att utveckla Navigatorverksamheten, i synnerhet dess sektorsövergripande karaktär, och även att stärka ungdomsväsendets roll i Navigatorerna samt att utvidga Navigatorernas tjänster också till mindre orter.

I många remissvar fick utkastet beröm för att vikten av konst och kulturhobbyer för unga i arbetet för ungas välbefinnande hade lyfts fram. Flera remissinstanser ansåg dock att omnämmandet av vissa enskilda konsthobbyer i utkastet till program gör programmets omfång snävare. Utkastet fick också beröm för att betydelsen av idrottsverksamhet, och även mer allmänt betydelsen av fysisk aktivitet, i arbetet för ungas välbefinnande identifieras. Många remissinstanser ansåg att ungdomsorganisationernas roll, och även mer allmänt sett frivilligorganisationernas och församlingarnas roll, i genomförandet av programmets mål bör identifieras bättre i utkastet.

En del av remissinstanserna lyfte fram att när de unga hördes i samband med beredningen av programmet betonade de unga bland annat minskad press i skolan som ett sätt att stödja psykiskt välbefinnande samt teman som hänför sig till klimatförändringen, men dessa frågor beaktas inte tillräckligt i åtgärderna. Flera remissinstanser ansåg att man i programmet bör fästa större uppmärksamhet också vid de ungas boende, digitaliseringen, högskolestuderandenas ställning, trafiksäkerheten för unga samt användningen av rusmedel bland unga och åtgärderna för att ingripa i rökning. Remissinstanserna ansåg också att utbildningspolitiken, som är en viktig del av ungdomspolitiken, inte lyfts fram tillräckligt i utkastet till program.

I utlåtandena ansågs det att hatretorik, strukturell rasism, trakasserier och diskriminering till exempel på arbetsmarknaden är vardag för många unga och att det ställer unga i ojämlik ställning jämfört med varandra. En del av remissinstanserna noterade att det i utkastet konstateras att minoritetsgrupper utsätts för hatretorik och trakasserier i sin vardagsmiljö. Många remissinstanser ansåg att man i utkastet på ett stigmatiserande sätt lyfter fram invandrarbakgrund i fråga om unga som hör till gatugång och konstaterade att det försämrar välbefinnandet hos unga som hör till minoritetsgrupper och bidrar till att skapa ett stigma samt ökar fördomarna mot unga. Flera remissinstanser ansåg att unga som hör till olika minoritetsgrupper (t.ex. personer som hör till sexuella minoriteter och könsminoriteter, invandrare, personer med funktionsnedsättning) inte beaktas i programmet i tillräcklig utsträckning.

Riktlinjer för stödet till ungdomsarbete och ungdomsverksamhet

De som yttrade sig om *riktlinjerna för stödet till ungdomsarbete och ungdomsverksamhet* ansåg allmänt att det är positivt att det grundläggande ungdomsarbetets betydelse och behovet av att utveckla arbetet har beaktats väl i utkastet till riksomfattande program för ungdomsarbete och ungdomspolitik. Vissa organisationer som gav sitt utlåtande ansåg dock att programmet bättre bör beakta ungdomsarbetets många dimensioner, inklusive organisationernas roll i ungdomsarbetet och ungdomsverksamheten.

I utlåtandena ansågs det viktigt att säkerställa ett gemensamt kunskapsunderlag för ungdomsarbetet. Likaså ansågs skrivningarna om sektorsövergripande samarbete och regional samordning av ungdomsarbetet vara väsentliga. Den regionala samordningen av ungdomsarbetet och de regionala samordnarnas verksamhet ansågs allmänt taget vara bra, men i vissa utlåtanden önskades det att de regionala samordnarnas roll och uppgifter förtydligas ytterligare. I ett utlåtande, som undertecknats av flera aktörer, ansågs det att programmet behandlar det kommunala ungdomsarbetet som föremål för statsförvaltningens styrning, i stället för att det skulle visas uppskattning för kommunernas lokala informationsledning och utvärderingsarbete.

När det gäller enskilda teman inom ungdomsarbetet önskade remissinstanserna ett bättre beaktande av bland annat likabehandling och jämlikhet, inklusive lika regional tillgång till tjänster inom ungdomsarbetet, rusmedelsfrihet inom ungdomsarbetet samt behoven hos unga som hör till olika grupper, såsom unga med funktionsnedsättning och unga med olika kulturbakgrund.

Prioriteringar för godkännande av riksomfattande kompetenscentrum på ungdomsområdet som berättigade till statsunderstöd

De som yttrade sig om de *prioriteringar för godkännandet av riksomfattande kompetenscentrum på ungdomsområdet som berättigade till statsunderstöd* som väljs för programperioden lyfte ofta fram att prioriteringarna för kompetenscentrumen i utkastet till program är för omfattande och breda. I en del utlåtanden ansågs det också att kompetenscentrumverksamheten är för kortsiktig. I vissa utlåtanden lyftes också fram en oro över tvåspråkigheten och den svenskspråkiga verksamheten i kompetenscentrumen.

I utlåtandena om val av prioriteringar för kompetenscentrumen konstateras det också att olika minoritetsgrupper som utsätts för diskriminering inte lyfts fram tillräckligt väl i utkastet. I utlåtandena framfördes också vissa förslag till tematiska innehåll för kompetenscentrumen.

Finlands nationella mål för den europeiska och internationella verksamheten på ungdomsområdet

I fråga om avsnittet *Finlands nationella mål för den europeiska och internationella verksamheten på ungdomsområdet* ansåg remissinstanserna att de mål som ställts upp i utkastet till många delar träffar rätt och är motiverade. Teman som gäller främjande av psykisk hälsa bland unga, de ungas delaktighet i klimatfrågor och delaktighet överlag samt stärkande av demokratin ansågs vara särskilt viktiga. I remissvaren önskades konkretare åtgärder för att uppnå målen, till exempel när det gäller att stödja ungdomsarbetets roll i klimat- och naturfrågor och att främja det digitala ungdomsarbetet.

Flera remissinstanser önskade att likabehandling samt ingripande i och förebyggande av diskriminering syntes bättre i avsnittet. Det önskades även att målen för hållbar utveckling, fredsarbete och förhindrande av konflikter samt förebyggande av utanförskap och radikalisering bland unga inkluderas i målen. Dessutom ansågs det viktigt att betona att unga i en utsatt ställning och unga i behov av särskilt stöd ska beaktas.

Remissinstanserna ansåg delvis att man i utkastet såg på internationalism ur ett Europa-orienterat perspektiv och önskade en globalare infallsvinkel i måluppsättningen samt större synlighet för temat unga, fred och säkerhet. I det mål som gäller unga och klimatförändringen önskade flera remissinstanser att man i stället för att ha minskad klimatångest som mål i högre grad ska fokusera på att kanalisera de ungas klimat känslor till stöd för konstruktiva samhällliga åtgärder.